לאו היינו דיהודית דביתהו דרבי חייא דהוית לה צער לידה אמרה ליה אמרה לי אם קיבל ביך אבוך קידושי כי זוטרת אמר לה לאו כל כמינה דאימך דאסרת ליך עילואי אמרי ליה רבנן לרב חסרא אמאי הא (א) איכא סהדי באידית דידעי דבההוא יומא הוה ביה ש"פ השתא מיהא (ב) לא ליתנהו קמן לאו היינו דר' חנינא דא"ר חנינא עדיה בצד אסתן ותיאסר אביי ורבא לא סבירא להו להא דרב חסרא אם הקילו בשבויה דמנוולה נפשה גבי שבאי ניקל באשת איש אישתאר מההיא משפחה בסורא ופרשו רבנן מינה ולאו משום [א] דסבירא להו דשמואל אלא משום דסבירא להו כאביי ורבא ההוא גברא דאקדיש בשוטיתא דאסא בשוקא שלחה רב אחא בר הונא לקמיה דרב יוסף כה"ג מאי שלח ליה נגדיה כרב ואצטריך גיטא כשמואל דרב מנגיד על דמקדש בשוקא ועל דמקדש בביאה ועל דמקדש בלא שידוכי ועל דמבטל גיטא ועל דמסר מודעא אגיטא (ג) ועל דמצער שלוחא דרבנן ועל דחלה שמתא עילויה תלתין יומין ועל חתנא דדייר בי חמוה דדייר אין חליף לא והא ההוא חתנא דחליף אבבא דבי חמוה ונגדיה רב ששת ההוא מידם הות דיימא חמתיה מיניה נהרדעי אמרי בכולהו לא מנגיד רב אלא על דמקדש בביאה בלא שידוכי ואיכא דאמרי ואפילו בשידוכי נמי משום פריצותא ההוא גברא דקדיש בציפתא דאסא אמרו ליה והא לית בה ש"פ אמר להו תיקדוש בארבע זוזי דאית בה שקלתא ואישתיקה אמר רבא הוה שתיקותא דלאחר מתן מעות וכל שתיקותא דלאחר מתן מעות לאו כלום היא אמר רבא מנא אמינא לה דתניא אמר לה כנסי סלע זו בפקדון וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות מקודשת לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת מאי רצתה ומאי לא רצתה אילימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא מכלל דרישא

כי

לאו היינו דיהודית. רב חסדא קאמר לה: **צער לידה.** שהיתה יולדת תאומים דאמר מר (יבמות דף סה:) יהודה וחזקיה אחי פזי וטוי תאומות: **קבל ביך אבוך קידושי.** מאיש אחר ובעל זה אסור לך: **באידית.** שם מקום ואותו היום היו בכאן והלכו להם: **דרבי חנינא.** בכתובות(ו) גבי בנתיה דשמואל דאשתביין ואייתינהו לבי מדרשא דרבי חנינא ואוקמינהו לשבוייהו אברבי הא אמרה נשביתי וטהורה אני וכן אידך והתירם לכהונה ואמרו ליה לר' חנינא הא איכא סהדי במדינת הים שראו אותן שנשבו ותנן(ז) אם יש עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני אינה נאמנת ואמר להו השתא מיהא ליתנהו ואין מעידין על שבייתן ונתירם: **עדיה בצד אסתן.** רוח(ח) צפונית ואין באים ומעידים ותאסר בתמיה: **לא סבירא להו הא דרב חסדא.** להתירה משום דאיכא סהדי באידית: **מספיא משפחה.** שנשאת לאחר וילדה לו: **ולאו משום דסבירא להו דשמואל.** למיחש שמא ש"פ במדי: **אלא משום דסבירא להו דאביי ורבא.** דכיון דאיכא סהדי באידית לא מקילינן בה: **בשוטיא דאסא.** בשבט בד של הדס: **נגדיה כרב.** משום פריצותא דקדיש בשוקא: **ואצרכה גיטא.** אם באת ליגשא לאחר כשמואל דאמר חיישינן שמא שוה פרוטה במדי: **דרב מנגיד כו'.** משום פריצותא: **ועל דמבטל גיטא.** השולח גט לאשתו והגיע בשליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא(י) דילמא לא ידעי ליה אינשי דבטליה קודם שיבא לידה ושמא יתננו השליח לאחר שבטלו ותנשא בו: **ועל דמסר מודעא אגיטא.** כגון בגט המעושה בישראל(כ) דמוליא לעז על בניה: **דמצער שליח דרבנן.** שמזמינו לדין מפני הדיינין וזה קם עליו ומכהו: **ועל חתנא דדייר בבית חמוה.** שמא יכשל בה שסתם(ל) חמותו אוהבת את חתנה דאמר מר (בפסחים דף קיג.) הוי זהיר באשתך מחתנה הראשון: **מידם הוא דיימא חמתיה מיניה.** חשדוה ממנו לשון דומה ובת דומה (סוטה דף מ.): **בציפתא דאסא.** מחצלת של הדס: **בד' זוזי דאית בה.** כרוכים היו בה: **שקלתא.** כלומר נקטא לה ולא השלכתה ואישתיקה: **הויא שתיקה דלאחר מתן מעות.** שמתחילה כשקיבלתה והמעות היו בתוכה לא ידעה בהן וכשידעה אחר כן ושתקה שתיקה דלאחר מתן מעות היא ולאו כלום היא דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה מימר אמרה מעיקרא לאו אדעתיה דהכי קבילתינהו: **מנא אמינא לה.** דשתיקה דלאחר מתן מעות לאו(מ) כלום היא: **בשעת מתן מעות.** אם קודם שקבלתן אמר לה התקדשי לי בו מקודשת דהכי קבילתיה אדעתא דהכי קבילתיה: **מכלל דרישא.** דלא פליג בין רצתה ללא רצתה:

כי

הא איכא סהדי באוריה. ה"ג ר"ת ולא גרים באידית והספרים טעו בין אידית לאורית ואורית הוא מערב כמו אוריה בפרק לא יחפור (ב"ב דף כה.) גבי שכינה במערב מאי אוריה אויר יה ולא כמו שפירש בקונטרס(צ) אוריה מזרח אויר שלה(ק) פני השכינה והשתא אתיא שפיר דבני בבל היו אומרים הא איכא סהדי באורי' כלומר בא"י שהוא מערב כדאמרינן(ר) במערבא אמרי ורב חנינא(ד) מא"י אמר עדיה בצד אסתן ותיאסר כלומר בבבל שהיא בצפון דאסתן הוא צפון כדאמרן (מגילה דף כח:) שמעתתא בעי צלותא ביומא דאיסתנא דרוח צפונית מונעת את הגשמים כדאמר (איוב לז) מצפון זהב יאתה תרגומא מצפונא (ש)אסתנא יאתי(א):

והאיכא סהדי באורית. אין לפרש דניחוש לשמא איכא סהדי דא"כ אין לדבר סוף דלעולם איכא למיחש והא נמי ליכא לפרש והא איכא סהדי דידעי(ב) דבההוא שעתא הוה ביה ש"פ דפשיטא דעל זה ראוי להחמיר(ג) אלא נראה לר"י לפרש והא איכא סהדי כלומר יצא הקול שיש עדים באורית או במדינת הים:

אם הקלנו בשבויה. אית ספרים שכתוב כאן משום דמנוולא נפשה(ד) נקל באשת איש וי"מ אם הקלנו בשבויה היינו משום דאפילו איכא סהדי שנשבית מ"מ לא היו יודעין אם נטמאה א"כ אינה אסורה (ה)מה"ת (א"כ) נקל באשת איש דאי איכא סהדי דאותה אגנא דבוחלא אית בה ש"פ הויא א"א גמורה א"כ אין דין הוא שנקל עליה וי"מ אם הקלנו בשבויה משום דליכא אלא איסור לאו דזונה נקל בא"א דאיכא איסור מיתה ולא נהירא שהרי השבויה נמי פעמים דאיכא איסור מיתה אם הוא כהן ויש לו בן ממנה שהוא חלל ויעבוד עבודה במזבח בשבת וכזה יש חיוב מיתה(ו):

ועל דמבטל גיטא. פ"ה כגון השולח גט לאשתו והגיע בשליח וא"ל גט שנתתי לך בטל הוא ואיכא למיחש שמא יתננו לה השליח לאחר שבטלו ותנשא בו ולא נהירא דאין סברא לומר שיתן לה השליח כיון שהוא מוחה בו דאטו ברשיעי עסקינן לכן נ"ל כדאמר התם (גיטין דף לג.) בראשונה היה עושה ב"ד ומבטל לפניהם התקין ר"ג שלא יהו עושין כן אך פליגי התם (דף לג.) דאיכא למ"ד אם בטלו מבוטל ולדידיה ניחא שהרי אשה זו אינה יודעת שבטלו ותינשא(ח) ואפילו למ"ד התם אם בטלו אינו מבוטל' מ"מ הרי מוציא לעז על הגט(ט): **בכולהו** לא מנגיד רב. על זה סומכין המתגים בזמן הזה שדרים בבית חמותם(י) ואפילו למאן דחייש לעיל מה שדרין עכשיו בבית חמותם היינו בשביל טובת הנאה שדרים בלא שכירות בבית דיש הוכחה שאינם דרים בשביל חמותם אלא בשביל שאר טובות שעושין להם: **משום פריצותא.** מפרש ר"ת דהיינו פריצותא לפי שצריך או עדי ביאה או עדי יחוד ודבר מכוער שמעמיד עדים על כך וקשה דביבמות פ' ר"ג (דף נג.) מייתי לה מלות יבמה מקדש והדר בעיל לא קדיש לוקה מכת מרדות מדרבנן כרב והתם לאו משום עדים תליא טעמא דהא יבמה מדאורייתא אינה נקנית אלא בביאה(כ) אלא נראה לר"י דהיינו פריצות שעושין תחלת קניינן בביאה' דומיא דמקדש בלא שידוכי:

בשעת מתן מעות מקודשת. ה"ג ולא גרסינן בין רצתה בין לא רצתה כדאמר לקמן (דף יג.) ליתני מקודשת סתם כי התם:

כשם

עין משפט נר מצוה

קח א ב ג מיי' פי"ג מהל' אישות הל' לא לב ופכ"א מהל' איסורי ביאה הל' יד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ט סעיף ד:

קט ד ה מיי' פ"ו מהלכות גירושין הל' כו סמג שם טוש"ע אה"ע [סי' קלד סעיף ו] וסימן קמא סעיף מו:

קי ו מיי' פכ"ה מהלכות סנהדרין הל' ה ו סמג לאוין רח טוש"ע ח"מ סי' ח סעיף ה:

קיא ז מיי' פ"א מהל' טוען ונטען הל' ה טוש"ע ח"מ סימן פו סעיף ט:

קיב ח מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הל' טו סמג לאוין קכו:

קיג ט מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הל' יג:

קיד י מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה כב סמג עשין מח וטוש"ע אה"ע סי' כח סעיף ה:

קטו כ מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף ד:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמאי הא אמרי איכא סהדי. נ"ב כך הוא גירסת הר"ן: (ב) שם השתא מיהא לא תנהו כצ"ל ותיבת לא נמחק: (ג) שם מודעא אגיטא (ועל דמצער וכו' יומין). תא"מ ונ"ב כ"א ועל דמקיר נגר שלוחי דרבנן ועל דשהי שמתא דתלתין יומין ולא אתי ותבע שמתיה: (ד) תוס' ד"ה הא וכו' ור' חנינא מבני א"י אמר:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' ולאו משום דשמואל. כצ"ל:

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

◆

תוס' ר"י הזקן

צער לידה. יולדת בקושי והיתה רוצה שתאסר על בעלה. אמרי איכא סהדי באידית. שם מקום. ואותן עדי' כאן והלכו להם ונחוש להם. דרבי חנינא. בכתובות [כג., א] גבי בנתיה דמר שמואל דאשתביין. אסתן. צפון, כלומר לא נחוש לעדים שאינם כאן. בשבויה. שהרבה קולות עשו בה חכמים, וה"טעם שאע"פ שנשבית לא היה לנו לאוסרה מספק שהיה לנו להעמידה על חזקתה ובחזקת כשרה היתה, אבל הכא הרי יצאתה מחזקת פנויה שהרי קבלה קדושין ואיתרע לה חזקה, ואע"ג דהשתא ליה בה שוה פרוטה הואיל ונפק קלא דההוא יומא דקדיש הוה ביה שוה פרוטה חיישינן לה. ורב חסדא סבר הואיל והשתא חזינן דלית בהו שוה פרוטה יש לנו להעמידה בחזקה פנויה דומיא דשבויה. ואע"ג דקיימא לן כשמואל דחיישינן שמא שוה פרוטה במדי ולגבי הא מילתא לא נפקא לן מידי, לגבי שאר מילי דאשת איש נפקא מינה דחיישינן לעדים שאינם כאן, והוא שיצא קול כל דהו אבל אם לא יצא קול כלל ודאי לא חיישינן לסהדי כמו שבארנו בכתובות פרק האשה שנתארמלה. מההיא משפחה. שיצאו מאותה אשה שהתיר רב חסדא לינשא. שוטיתא. בד של הדס. בביאה ובשוקא ובלאו שידוכי. משום פריצותא. דמבטל גיטא. ששלח גט לאשתו וקודם שיגיע גט לאשתו ביטלו בפני שנים, תנפיק מיניה חורבא שהשליח הולך ונותנו לה והיא הולכת ונשאת ונמצא גט בטל ובניה ממזרים, וכן פי' הר"ם [גירושין פ"ו הכ"ו]. ור"ש פירש שהגיע בשליח ובטלו שמא יתננו לה השליח אחר שבטלו ותנשא בו. מודעא. היא בפני עדיים, אם אמר לשנים כל גט שאכתוב לאשתי הרי הוא בטל, או אפילו אם הוא מאלו שכופין אותו להוציא, הואיל והודיע להם שמתחת אונסו יאמר* רוצה אני אי לא בטיל ומיהו אינו גומר בלבו לגרשה דלא הוי גיטא עד דמבטל גיטא למודעיה בהדיא דאכתוב תו לא מהני דהא מיד דאכתוב הו"ל כחספא דהא איבטיל כמו שנבאר (בג"ה) [בע"ה] בהשולח. וכן אם מודיע להם שהוא אנוס אע"ג דהוי מאלו שכופין אותן להוציא הואיל והודיע להם שמתחת אונסו יאמר רוצה אני אי לא בטיל למודעא כדקיימא מקמי דאיכתיב גיטא לא הוי גט כשר, דבאונסא בלא מסירת מודעא בעינן דניימא בהדיא רוצה אני, והיכא דמסר מודעא בהדיא בעינן דליבטיל למודעיה כדאיתא בערכין [כא, א] וכמו שביארנו פ' המגרש. וכל מודעא דגיטא אע"ג דלא ידע בגוה הוא מודעא, ואע"ג דאמרינן [ב"ב מ, ב] כל מודעא דלא כתיב בה ידענא ביה באנסא דפלוני לאו מודעא היא, התם במקח וממכר אבל בגט הוא מודעא, דכל מודעא לגילוי מילתא בעלמא הוא כדאיתא בחזקת הבתים [ב"ב שם] ובטיל גיטא, ובהדיא אמרינן בערכין [שם] גבי הא מילתא אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא. שליחא דרבנן. שליח ב"ד שמזמין לדין, או כשעשה שליחותו ומה שצוו לו ב"ד. תלתין יומין. דעמד כל כך בשמתא ולא אתי למשרי שמתיה. חתנא. אית דמפרשי חתן שקדש ארוסתו ודר בבית חמיו משום פריצותא. דחליף. שעובר על הפתח. מידם. כמו דומה שנטען על ערוה או מי שיצא עליו שם רע לא ידור עמה בבית אחד ולא יראה באותה שכונה ומעשה באחד שהיו מרננין אחריו עם חמותו והכו אותו חכמים מפני שעבר על פתח ביתה. ע"כ. נראה דלענין דירה נתן הר"ם לנטען על הערוה דין כהן שגירש, דאמרינן בהאשה שנתארמלה [כתובות כח, א] לא תדור עמו במבוי והשוה ריחוק דירה לערוה שהיא בכרת גבי ישראל, עם דירה דגרושה לגבי כהן שהיא בלאו, והטעם דלאו דכהונה חמיר וערוה שהיא בכרת חמירא. נהרדעי וכו'. והלכתא כרב יוסף דאכולהו מנגיד רב וכן פסק הר"ם [איסו"ב פכ"א הי"ד]. מיהו לא הביא חתנא דדייר בבי חמוה לענין מכת מרדות, אלא שכתב בקדושה פרק כ"א [הט"ו] וכן [אסרו] חכמים על האיש שידור בבית חמיו שזו עזות פנים. ע"כ. נראה שפירש חתנא אפילו נשאת. ור"ש פירש שמא יכשל בחמותו שסתם חמות אוהבת חתנה. ולזה הפירוש קשה אמאי אמר בי חמוה היה לנו לומר בי חמותו דלדידיה. אם אין לו חמות מותר. ציפתא. אגודה של הדס. ור"ש [שפי'] מחצלת, שאמר לה הרי את מקודשת לי בזה והיא קבלה בתורת קדושין ואמרה הן או שתקה שהרי הבינה הלשון. אמרו ליה. אותן העומדים. הא לית ביה שוה פרוטה. ד)ואסרה רבא דלא הוה ס"ל הא דשמואל. שקלתה. כלומר לא זרקתה אלא הלכה לה עם האגודה ולא אמרה כלום כשאמר התקדשי לי בכו' זוזי דאית בה. תתקדש לי גרסינן. ואית דאמרי דאפילו לא אמר לה השתא לי, הוו ידים מוכיחות דהא מעיקרא אמר לה לי. שתיקה דלאחר מתן מעות. שהרי מעיקרא כשנטלה האגודה בתורת קדושין לא היה דעתה אלא על האגודה, והואיל והאגודה אינה שוה כאן פרוטה, הקדושין אינן כלום, וכי אמר לה בתר הכי תתקדש במה שיש בתוכה הואיל ושתקה אין זה כלום שלא נתרצית. והאי דלא שדיתא לאגודה, סברא אחייבנא ביה דנשי לאו דינא גמירי כדמפרש רב אחאי לקמן [יג, א]. ואית דגרסי אמרה ליה שנראה מתוך דבריה שאין דעתה אלא על האגודה, אבל אם אמר לה בזה ולא נראה מתוך תשובתה שאין דעתה אלא על מה שהיא רואה, דעתה על כל מה שבתוכה, ואפילו אין בה באגודה שוה פרוטה אם יש במה שבתוכה שוה

---

*נ"א דבצ"ל: אם אמר לשנים וכו' הרי הוא בטל דלא הוי גיטא עד דמבטל למודעיה מקמי דאיכתיב גיטא אבל בתר דאכתוב תו לא הוי וכו'. וכן אם מודיע להם שהוא אנוס וכו' יאמר רוצה אני ומיהו אינו גומר בלבו לגרשה : באונסא וכו'.

מסורת הש"ס

א) [יבמות סה:], ב) [כתי"י: הוית. כנפוד"ר: דהוית], ג) כתובות כג. ב"ב קלח., ד) [כתובות כג. וש"נ], ה) [כתי"י: דקדיש], ו) [כתי"י: ואצרכה. כנפוד"ר: ואצרין], ז) יבמות נב., ח) לקמן ע:, ט) ב"ק לח:, י) תוספתא דקידושין פ"ב ה"ח [וע"ש], כ) [כב ע"א], ל) [כתובות כב ע"א], מ) [כתי"י שברי"פ: בלד צפון], נ) [גיטין לג ע"א], ס) [גיטין פח ע"ב], ע) [כנפוד"ר: חמותא], פ) [כתי"י שברי"פ: לאו הודאה היא], צ) [כב"ב שם, וע"ש כתודיה אוריה], ק) [כתוס' טוך ותוס' רשב"י הוא תיבה אחת שלפני, וצ"ל כן גם בתוס'], ר) [סנה' יב ע"ב], ש) [עי' רש"י כתובות כג. מלאיסתנא], ת) [כנפוד"ר: מן הצורה. ולפי"ז אולי צ"ל להקיף תיבת א"כ שלאחריה], א) [ע' תוספות כתובות כג. ד"ה עדי טומאה כו'], ב) [וע' היטב תוס' יבמות נב. ד"ה דמבטל ותוס' גיטין לג: ד"ה אמר רב יוסף], ג) [וצ"ל אותן שהעידו כן הוו], ד) [ואפשר דצ"ל נ"ב וצ"ל והתירה רבא].

◆

מוסף תוספות

א. שורות צפונית מולה הזהב שמונעת הגשמים ונמצא כשהתבואה ביוקר הזהב בזול כדאמרינן בפ' לא יחפור (ב"ב כה:). תוס' טוך. (וע"ע ספרי האזינו פרק לב פסוק ב). ב. דודאי איכא סהדי וכו'. תוס' טוך. ג. עד שנחקור דברי העדים. תוס' הרא"ש. ד. דלא שכיח כולי האי שנטמאה ניקל בא"א דשכיח דידעי אם אית ביה ש"פ. תוס' כתובות כג. (ועי' ריטב"א) ה. ובתר הכי משתכח דבטליה ותצא ובניה ממזרים. ריטב"א. ו. ורב משמע דס"ל בריש השולח דביטלו אינו מבוטל כרשב"ג. תוס' יבמות נב. (ועי' ריטב"א כאן): [ו]רב יוסף גופיה אית ליה בפרק השולח בטלו אינו מבוטל. תוס' הרא"ש. ז. דמפיק עלה לעז ודיינין שהרואה סבור שהועיל ביטולו והגט בטל ובניה ממזרים. נמוקי יוסף: [ו]כי היכי דמנגיד אמאן דמקדש בשוקא או בביאה אע"ג דליכא איסורא. תוס' גיטין לג: ד"ה ורב יוסף. ח. דבשל סופרים הלך אחר המיקל. תוס' יבמות נב. ד"ה הדר. ט. ואפי' אי קדיש תחלה אכתי צריך עידי יחוד. תוס' הרא"ש ועי' ריטב"א. י. דהיינו חוצפה משום שעושה הפקר שתהא תחלת קירובו באשתו בביאה ונראה כעושה דרך זנות. ריטב"א.

◆

תוס' ר"י הזקן (המשך)

[סוטה כז, א]. יצא עליו לעז מחמותו. ש"מ שמי שנטען על ערוה לא יראה על פתח ביתה כלומר באותה שכונה, ואם עבר מכין אותו מכת מרדות. ולשון הר"ם באיסורי ביאה (פ"ה) [פכ"א הי"ב] מי